

Arif Paşayev - 90

Dəyərli alimləri, böyük şəxsiyyətləri, yüksək mənəviyyətli ziyalıları ilə tanınmış Azərbaycan elminin keçən əsrin 60-cı illərindən süni, qərəzli qadağaları qırıb dünya səviyyəsinə yüksəlməsi, beynəlxalq aləmdə hörmət və ehtiramla qarşılınması xalqımızın Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin 1969-cu ildə Azərbaycanda siyasi hakimiyyətə gəlişi, onun milli kadrlara qayğısı, millətinə sonsuz sevgisi ilə bağlı idi.

Ümummilli Liderin "Xalqımızın dünya elminə bəxş etdiyi töhfələrlə öyünməyə haqqı var" deyimini tədqiqatçı-alimlərimizin ədəbiyyat və incəsənətin, fəlsəfə və dəqiq elmlərin inkişafında yeniliklər və elmi kəşflər etmələrinə stimül verdi. Onlar daha böyük əminliklə yazıb-yaradır, dünya elmini zənginləşdirirdilər. Bu dövrdə mötəbər jurnallarda "Yüksək tezlikdə yarımkeçirici müqavimətinin təmassız ölçülməsi", "Silisiumun xüsusi müqavimətinin təmassız üsulla yüksək tezlikdə ölçülməsi", "Yarımkeçiricilərin fiziki xüsusiyyətlərinin ifratyüksək tezlikli metodlarla tədqiqinə dair" nəzəri və təcrübi əhəmiyyətli məqalələr beynəlxalq aləmdə əks-səda doğurdu. Bu elmi yeniliklərin məntiqi nəticəsi olaraq uğurla müdafiə edilmiş "Yüksək və ifratyüksək tezliklərdə yarımkeçiricilərin parametrlərini ölçmək üçün kontaktsız üsul və cihazların işlənməsi" namizədlik dissertasiyasının müəllifi Arif Mir Cəlal oğlu Paşayev elmin səmasında yüksək intellektin və mənəviyyətin vəhdətini özündə birləşdirmiş nur mənbəyi kimi parladi.

Arif Paşayev 1934-cü il fevralın 15-də görkəmli ədəbiyyatşünas və yazıçı, Əməkdar elm xadimi, professor Mir Cəlal Paşayevin ailəsində dünyaya gəlmişdir. Bu unudulmaz ziyalının adı hər bir azərbaycanlı, ədəbiyyatımızın nuruna sığınmış hər kəs üçün əzizdir, doğmadır. Mir Cəlal Paşayev böyük pedaqoq, ədəbiyyatımızın tədqiqatçısı, habelə ədəbiyyatımızın özü idi. Onun elmə, təhsilə verdiyi töhfə bir neçə ali məktəbin, universitetin töhfəsinə bərabər, şəxsiyyəti, incə qəlbi, dərin zəkası və yüksək əxlaqi-mədəni keyfiyyətləri milli mənəviyyətimizin təcəssümü sayılır.

Bu gün hər birimizin ehtiramla yad etdiyi, adından rıqqətə gəldiyimiz ədəbiyyatşünaslar, şair və yazıçılar, bəstəkar və incəsənət ustadları Arif Paşayevin böyüyüb ərəşəyə gəldiyi ailənin qonaqları olaraq Mir Cəlal müəllimin nuruna toplaşmışdılar: Səməd Vurğun, Həmid Araslı, Mirzə İbrahimov, Sabit Rəhman və digər nəhəng söz sahibləri Paşayevlərin səmimi ocağında öz ədəbi-bədii fikirlərini bölüşür, əsərlərindən parçalar söyləyirdilər.

Belə bir şəxsiyyətin ailəsində yüksək səviyyəli tərbiyə almış Arif Paşayev kitaba, elmə, elm adamlarına sevgi ilə böyümüşdür. Gənlik illərindən alimlik yolunun nə qədər məşəqqətli, eyni zamanda şərəfli bir yol olduğunu anlayaraq öz zəhməti, yuxusuz gecələri, kitabxanalarda davamlı müəllifliyi, sonradan isə xüsusi ixtisaslaşdırılmış laboratoriyalarda, müxtəlif sənaye və təsərrüfat sahələrində dəyərli tədqiqatları hesabına istəyinə nail olacağını qarşısına məqsəd qoymuşdu.

Arif Paşayevin dəqiq elmlərin tərkib hissəsi olan fizikanı və riyaziyyəti ixtisas seçməsi texnika əsrində azərbaycanlı alimin bu sahələri də incəsənətə çevirməsinə səbəb oldu. Çünki akademik Arif Paşayevin hər bir kitabı, hər bir məqaləsi, rəhbərliyi altında müdafiə olunan hər bir dissertasiya sənət nümunəsi, incəsənətin, poeziyanın, nəsrin texniki dildə ifadəsidir. Bu məqamda "Müasir analizin atası" dahi Karl Veyerstrassın: "Müəyyən mənada şair olmayan riyaziyyatçı heç zaman

həqiqi riyaziyyatçı olmayacaqdır" deyimini yada düşür.

Şərəfli həyat yolunun peşəkar hissəsini gənc Arif Paşayev 1951-1954-cü illərdə Moskva Elektrotexnika Rabitə İnstitutunun tələbəsi olaraq başlamış, 1954-1957-ci illərdə təhsilini Odessa Elektrotexnika Rabitə İnstitutunda uğurla davam etdirərək "Rabitə və radioyayım" ixtisasına yiyələnməklə yüksək ixtisaslı mütəxəssis kimi fəaliyyətə başlamışdır.

Gənc mütəxəssisin ilk əmək fəaliyyəti illərindən - Azərbaycan Dövlət Universitetində (indi BDU), Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Astrofizika bölməsində, AMEA-nın Fizika və Riyaziyyat İnstitutunda fitri istedad, xalqına məhəbbətdən irəli gələn bilik və bacarığını Vətənimizin inkişafı üçün tətbiq etməyi istəyi həmişə güclü olmuşdur. Bu elmə bağlılıq, Vətən sevgisi onu Rusiyanın ən nüfuzlu elm ocaqlarından biri olan Moskva Dövlət Nadir Metallar İnstitutuna gətirdi və burada elmi mətinliyi, iradəsi ən qısa müddətdə tamamlanmış namizədlik dissertasiyasında öz əksini tapdı. Gənc alimin Azərbaycan SSR Elmlər Akademiyası fizika-riyaziyyat və texnika elmləri bölməsinin elmi katibi olması onun fitri istedadına, ona olan inamın və etimadın göstəricisi idi. Bunun ardınca Azərbaycan SSR Elmlər Akademiyası Fizika İnstitutunda Zədəsiz ölçmə və nəzarətin fiziki üsulları laboratoriyasına rəhbərlik, doktorluq dissertasiyasının uğurlu müdafiəsi gəldi. Görkəmli alim, akademik Arif Paşayev yüksək və ifratyüksək tezlikli diapazonlarda materialların zədəsiz tədqiqatlarının fiziki əsaslarını yaradaraq yeni, perspektivli bir sahəyə həyat bəxş etmişdir.

Xalqına və Vətəninə xidmət nümunəsi olan Əməkdar elm xadimi, akademik Arif Paşayev fizika və riyaziyyətin bütün sahələrində öz nüfuzlu sözünü söyləmişdir. Əsərləri dünya kitabxanalarının qızıl fondlarında saxlanılan alim, görkəmli ictimai xadim, əvəzolunmaz təhsil təşkilatçısı yüksək mənəviyyət təcəssümüdür. Onun kitabları və məqalələri xaricdə dəfələrlə çap olunmuş, habelə adı dünya fizika və riyaziyyat elminin salnaməsinə qızıl hərflərlə yazılmışdır. Akademik Arif Paşayev Bey-

nəlxalq Mühəndislik, Beynəlxalq Elmlər, Beynəlxalq Nəqliyyat, Beynəlxalq Ekoenergetika və Beynəlxalq İnformatizasiya akademiyalarının və digər akademiyaların həqiqi üzvüdür. Həmçinin Rusiya Elmlər Akademiyasının fəxri üzvüdür və P.L.Kapitsa adına Qızıl medala layiq görülmüşdür. Görkəmli akademikimiz Vyana Beynəlxalq Universitetinin fəxri professoru, Ukrayna Milli Aviasiya Universitetinin, Gürcüstan Aviasiya Universitetinin, A.S.Popov adına Odessa Milli Rabitə Akademiyasının fəxri doktoru və bir çox nüfuzlu akademiyaların, universitetlərin fəxri doktoru və professoru adını daşıyır.

Əməkdar elm xadimi, akademik Arif Paşayev müstəqil dövlətimizin təkəde regionda deyil, dünya miqyasında nüfuzunu yüksəltməsi uğrunda bir alim-vətənpərvər kimi çalışır. Bu baxımdan onun alim və təşkilatçı kimi zəngin həyat yolunda yaratdığı ən gözəl əsərlərdən biri bütün ölkəmiz üçün strateji əhəmiyyətli, elmi bazada yüksək inkişaf edərək dünya birinciləri arasında inamla öz yerini tutmuş, qətiyyətlə irəliləyən Milli Aviasiya Akademiyasıdır. Müstəqilliyini yeni əldə etmiş, aviasiya kimi mühüm sahəyə, bu sahənin istər elmi, istərsə də praktik istiqamətdə inkişaf etməsinə, yüksəkixtisaslı mütəxəssislərə böyük ehtiyac duyulan Vətənimizdə akademik Arif Paşayev rektoru olduğu bu elm ocağında qarşıda duran hədəfləri görmüş, çətinliklərin və problemlərin olacağını duyaraq məqsədyönlü surətdə bütün vəzifələrin öhdəsindən özünəməxsus inam və alim şücaəti ilə gəlmişdir.

Milli Aviasiya Akademiyasının rektoru kimi onun yüksək təşkilatçılığı sayəsində akademiyanın fəaliyyəti dünya səviyyəsində tanınmış, elmi-metodiki işlər və yüksəkixtisaslı kadrların hazırlanması digər ali təhsil ocaqları üçün nümunəyə çevrilmişdir. Akademiyanın infrastrukturunu ilə tanışlıq bu ali təhsil ocağının elm və texnikanın, nəzəriyyə və təcrübənin üzvi inteqrasiyanın etalonu olduğunu anlamağa imkan verir. Akademiyaya əsl "aviasiya məbədidir", 6 fakültəni, 23 kafedranı, Pilotların Hazırlığı Mərkəzini, Texniki Xidmət Məktəbini, Aviasiya Təhlükəsizli-

yi Mərkəzini və digər ümdə əhəmiyyətli bölmələri özündə birləşdirmiş akademiya Arif Paşayev şəxsiyyətinin, elmi-pedaqoji istedadının bəhrəsidir. Onun təşəbbüsü və təşkilatçılığı akademiya "İqtisadiyyat və hüquq", "Aviatioqliyyat istehsalatı", "İxtisasartırma" kafedraları açılmış, müasir standartlara uyğun korpuslar, yataqxana və idman meydançaları inşa edilmişdir.

Görkəmli akademikə böyük təşkilatçılıq fəaliyyəti eləcə də akademiyanın müasir avadanlıqlarla təmin olunmasında və Dövlətlərarası Aviasiya Komitəsinin qərarı ilə "Mülki Aviasiya ali təhsil müəssisəsi" sertifikatına layiq görülməsində, həmçinin Beynəlxalq Mülki Aviasiya Təşkilatının ali təhsil müəssisələrinin siyahısına daxil edilməsində təcəssüm etmişdir. Böyük alimimizin yaradıcı fəaliyyətinin nəticəsidir ki, Milli Aviasiya Akademiyası dünya ali təhsil sisteminə nəinki uğurla inteqrasiya etmiş, həmçinin bir çox dövlətlərin analoji təhsil müəssisələri üçün etalon kimi qəbul olunmuşdur.

Əməkdar elm xadimi, akademik Arif Paşayev gözəl ailə başçısı, xoşbəxt ata və babadır. Həyat yoldaşı tanınmış şərqşünas və ədəbiyyatşünas, professor Aida xanım İmanquliyeva olmuşdur. Bu ailədə hər bir azərbaycanlının fəxr və qürur mənbəyi, milyonlarla insanın səmimi məhəbbətini qazanmış Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti Mehriban xanım Əliyeva dünyaya gəlmişdir.

Əməkdar elm xadimi, akademik Arif Paşayev Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin müvafiq sərəncamları ilə "Şöhrət", "Şərəf" və "İstiqlal" ordenləri ilə təltif olunmuşdur.

Görkəmli alim, ictimai xadim, akademik, Əməkdar elm xadimi Arif Mir Cəlal oğlu Paşayev anadan olmasının 90, elmi fəaliyyətinin 65 illiyi ərəfəsində də öz zəngin təcrübəsini gənc alimlərə və tələbələrə həvəslə öyrədir, ölkəmizin elmi və iqtisadi potensialının yüksəlməsi uğrunda yorulmadan çalışır.

*Vaqif ŞADLİNSKİ,
Əməkdar elm xadimi,
professor*